

País i literatura

Va passant la vida i vaig fent llibres, comença un any nou, i potser hi ha llibres nous a l'horitzó, a més dels ja massa nombrosos que he deixat escampats pel camí. I de vegades pense si escriure'ls en aquesta llengua de país incert, de dimensions curtes, de públic escàs i de compensacions tan modestes no és més un entrebanc que un avantatge. No pels recursos propis de l'idioma, que no són ni millors ni pitjors que els de cap altre. No pels honors o els diners, que seria un pensament miserable, tot i ser tan humà. Sinó per aquesta càrrega de responsabilitat que pareix que portem, i que els qui escriuen en idiomes més, diguem-ne, normals, es poden estalviar sense ni tan sols pensar-hi. Quan imagine això, però, és només una imatge fugaç, una temptació del maligne, que em diu a l'orella si potser no m'he complicat massa la vida, si no m'ha tocat de carregar un pes que no calia. Llavors, la temptació s'esvaeix quan considere que, al contrari, ser escriptor en català és més un estímul que un pes. Precisament perquè t'has d'esforçar més encara, has de ser encara millor, perquè ets més conscient que això que fas té un valor especial. Per a un país com el nostre (en aquesta matèria, país o països, tant se val), tan en precari sempre per escassetat de recursos i per insuficiència permanent de poder, és important que quede clar que en l'idioma propi –allò que fa, sobretot, que encara siga poc o molt un país– es poden fer i es fan obres importants, d'envergadura. Ací l'obra escrita no és un hàbit ni és un ornament, és una necessitat, un fonament; perquè la llengua, la literatura, en una situació nacional com la nostra, té un valor afegit que no té en les llengües i cultures amb futur garantit, amb el seu estat propi antic o recent, amb un poder sòlid i no discutit. En aquells casos la literatura té una importància bastant més relativa per a la nació. Per a nosaltres, per contra, la llengua literària té un valor cívic i nacional afegit, perquè consolida una certa seguretat i un cert prestigi comú, col·lectiu. En català es fan bones novel·les, en català hi ha grans poetes: per a no-

Joan Francesc Mira

saltres, poder dir això és més important que per a un francès. Per a un francès, poder dir que a França tenen bons poetes i bons novel·listes és molt satisfactori, és un orgull, però ja se sap, tothom ho té assumit, no cal que ho reivindiquen, no cal

que amb això es guanyen l'adhesió dels francesos a la pròpia llengua: ja la tenen, ja és sòlida i clara i general. L'adhesió de la nostra gent a la llengua pròpia, en canvi, no és prou sòlida, ni general ni clara. Per això necessita aquest reforç: per a consolidar i fer visible un prestigi comú.

El català, ara mateix, és una cosa important no pel seu ús comercial o industrial, ni pel seu ús en els centres reals de poder, en la banca o en les forces armades, sinó per la potència cultural, sobretot per la potència literària. I especialment al País Valencià, on l'ús de l'idioma en la vida econòmica i pública, o per part dels polítics i de l'administració, és molt inferior que a Catalunya, és quasi inexistent. Ací, el president Camps parla en castellà fins i tot quan defensa "la llengua valenciana". Per tant, l'estímul a l'hora de treballar és encara més gran, perquè jo sé que pot tindre un valor afegit fora del camp estrictament literari. Si jo vull escriure bé, és en primer lloc perquè la literatura és la meua professió i la meua vida, i per tant he d'intentar practicar-la tan bé com sàpiga fer-ho; si no, no paga la pena. De la mateixa manera que si fóra pianista voldria tocar molt bé el piano. La diferència és que, si jo fóra pianista, el meu país no guanyaria res de particular, com a país. Escrivint bé, en canvi, o almenys proposant-m'ho, sí que faig que el meu país guanye alguna cosa especial. Perquè, si bé és important tindre bons pianistes i bons pintors, ni els músics ni els pintors no fan música ni pinten en la llengua nacional. Però sí que s'hi escriu, en aquesta llengua. I això fa que jo senta la necessitat que allò que faig inspire algun respecte, perquè és un respecte que es transmet a la llengua, i per tant es transmet al país que la té i la conserva, no sabem quant de temps, com la substància i la prova de la seua existència. El dimoni temptador, amb mi, sempre fracassa.

“Perquè, si bé és important tindre bons pianistes i bons pintors, ni els músics ni els pintors no fan música ni pinten en la llengua nacional. Però sí que s'hi escriu, en aquesta llengua. I això fa que jo senta la necessitat que allò que faig inspire algun respecte, perquè és un respecte que es transmet a la llengua, i per tant es transmet al país que la té i la conserva”